

Fra klage til håb, kristendom for både sjæl og legeme

En præsentation af Emmanuel Katongole, en præst på kanten. En ny generation af afrikanske teologer er på vej.

Mens vi her til lands bekymrer os over vigende kirkegang og overvejer, hvilke sognekirker, der skal lukkes, så vokser antallet af kristne syd for Sahara. Nogle steder er der tale om en nærmest eksplosiv vækst. Der er ca. 1 milliard mennesker i Afrika. Mere end halvdelen er kristneⁱ; heraf er ca. halvdelen katolikker, resten er anglikanere og protestanter af alle slags. Her ud over er der en lang række uafhængige kirker (AIC)ⁱⁱ, og så er der alle pinsekirkerne, som er dem, der oplever den største vækst. De uafhængige kirker er til dels blevet opslugt af pinsebevægelsen, som er en faktor, man ikke kan se bort fra, og som viser sig på mange forskellige måder. En af de iøjnefaldende måder er megakirkerne i nogle af kontinentets storbyerⁱⁱⁱ, en anden er de gigantiske vækkelsesmøder, som den tyskfødte Reinhardt Bonnke^{iv} holder, hvor der kommer flere hundrede tusinde til hvert møde. Det er en 'højspændings'-kristendom med fokus på helbredelse, tungetale og bøn og en forkyndelse, der er præget af fremgangsteologi.^v

Afrika er et stort kontinent med mere end 50 lande, der er store forskelle fra land til land, fra øst til vest, fra nord til syd. Men bortset fra nogle få undtagelser, har hele Afrika været underlagt Europa. I mere end 100 år regerede en række europæiske lande over Afrika; de fleste kolonier blev frie i 1960'erne, det sidste land, der blev frit, var Namibia, der fik sin frihed marts 1990.

Kirkerne har betydet meget socialt, for det er i høj grad dem, der står for kirker og hospitaler. Hvilket jo er en god ting. Kirkerne har også spillet en vigtig rolle i fredsarbejdet, der er fulgt efter de mange blodige og grusomme borgerkrige. Det begyndte med *Kommissionen for Sandhed og Retfærdighed* i Sydafrika under ledelse af ærkebiskop Desmond Tutu, siden har der været meget kirkeligt forsoningsarbejde og der er centre over hele kontinentet, der beskæftiger sig med Fred, Retfærdighed og Forsoning.

Hvorfor sætter kristendommen ikke mere tydelige spor?

For teologen og præsten Emmanuel Katongole^{vi} er det på mange måder godt, men samtidig ikke godt nok. Han undrer sig over, at det faktum, at så mange er kristne, ikke har sat sig tydeligere spor i kontinentets sociale historie.^{vii} For selv om landene er blevet selvstændige, så er der stadig al for megen vold, korrupsion, nød og sult. Han mener, at kirkerne begår den fejl, at de i for høj grad mangler visioner, sociale etiske visioner, han efterlyser "Social Imagination". Kirkerne stiller ikke spørgsmål ved de bestående politiske forhold, enten tier de og holder sig til det åndelige, eller også går de i den anden grøft og bliver aktivistiske hjælpeorganisationer, der løser opgaver, som en hvilken som helst NGO kunne tage sig af.^{viii}

Katongole mener, at kirkerne i for høj grad giver gode råd og kommer med anbefalinger til, hvordan dette og hint kunne løses, men det er ikke anbefalinger, der er brug for. Det er en kirke, der tør være kirke. En kirke, der giver afkald på magten og som lever inkarnationen ud gennem de udfordringer, det daglige liv giver.

En indvandrerdreng i Uganda

Emmanuel Katongole er født 1960 i Uganda, som næstældste søn af forældre, der var flygtet fra Rwanda først i 1950'erne.^{ix} Hans forældre blev omvendt til katolicismen, og han blev også katolik. Forældrene har

ingen uddannelse, men støttede Emmanuel i at komme i skole og også i at gå videre, da han viste evner for det. En lungebetændelse reddede ham fra at blive frihedskæmper i kampen mod Idi Amin. I stedet blev han katolsk præst og blev indviet som præst 1987. Hans bror blev frihedskæmper, senere blev han stofmisbruger og døde ung. Katongole fik i 1992 et stipendium og kom til Leiden i Belgien for at studere filosofi. I forbindelse med det blev han introduceret til den amerikanske teolog Stanley Hauerwas, og det fik ham til at skifte fra filosofien til teologien.

Han har en Ph.d. i filosofi fra Leiden og en master i Teologi fra Makerere Universitetet i Kampala, Uganda. Han har undervist i Uganda og i Sydafrika; i 2002 kom han til USA, hvor han underviste på Duke's ^xindtil 2012. Fra januar 2013 har han undervist på Kroc's ^{xi}. Hans hovedområder er kristen social etik og global kristendom. Mens han var på Duke's var han medleder af Duke Reconciliation Center sammen med Chris Rice. Han har i den sammenhæng været idemand til Great Lakes Initiatives, hvor kristne præster, ledere og lægfolk har mødtes til samtaler og gensidig inspiration. Samtidig med at han forsker, underviser og skriver bøger og artikler virker han også som præst. Herudover er han pilgrim og arrangerer pilgrimsrejser til Rwanda og Uganda.

Et vendepunkt: Folkemordet i Rwanda

Den begivenhed, der frem for noget har præget Katongoles virke som teolog, er folkemordet i Rwanda i 1994. Det store spørgsmål for ham var og er, hvordan det kunne gå til, at befolkningen i et land, hvor 98 % var kristne, kunne slå hinanden ihjel? Hvordan kunne det være, at kirkerne kunne være en del af dette bestialske myrderi? Hvordan kunne det ske, at folk blev myrdet i de kirker, hvor de søgte tilflugt? Hvorfor adlød folk bare, når de blev bedt om at slå deres naboer ihjel? Han kunne ikke lade være at spørge sig selv, om det overhovedet gjorde en forskel af være kristen? ^{xii}

Folkemordet var en begivenhed, der ændrede alt. Intet kunne længere være det samme. Han var i Belgien mens begivenhederne fandt sted, men rejste til Rwanda for at se, for at forstå, for at klage med de klagende.

Klagen er ifølge Katongole et nødvendigt udgangspunkt. Klagen som vi finder den i Bibelen, i Salmernes bog og andre steder. Klagen over det, der er sket, erindringen om det, der har været, er nødvendige for at komme frem til en ny vision, et nyt håb. Et afrikansk ordsprog siger: "Hvis du ikke ved, hvor du kommer fra, kan du ikke finde ud af, hvor du skal hen". Derfor er erindringen vigtig for Katongole. Erindringen, ikke bare i form af ord, men i form af handlemåder og kroppens erindring.

Kong Leopolds spøgelse

Katongole nævner i sin introduktion til "The Sacrifice of Africa"^{xiii} en bog af Adam Hochschild: "King Leopold's Ghost" som har betydning for at forstå, hvorfor forholdene er, som de er, i Afrika. ^{xiv} Vi har jo lært i skolen, og det har man også lært i skolen i de belgiske kolonier, at kong Leopold 2. var et godt og generøst menneske, der gjorde meget for at udbrede civilisationen i Belgisk Congo. Billedet af Leopold blev tegnet meget positivt, men i virkeligheden var han en af de mest grusomme herskere, der har været. Han og hans embedsmænd udplyndrede systematisk området. Han havde brug for gummi og afrikanerne skulle arbejde i plantagerne; dem der ikke arbejdede hårdt nok, blev henrettet ved at blive smidt i floden; deres højre hånd blev forinden hugget af, så opsynsmanden kunne røge dem og gemme dem, som bevis på, hvor

mange, der var blevet henrettet. De plyndrede også området for elfenben og talløse elefanter blev dræbt på grund af menneskers uendelige grådighed.

Nu er det længe siden, at kong Leopold 2. afleverede kolonien som han betragtede som sin personlige ejendom; det var i 1908, hvor staten Belgien overtog styret, men hans spøgelse lever videre, sådan forstået at den grusomhed, som hans embedsmænd lagde for dagen, lever videre. Det er påvist, at undertrykte mennesker tit overtager undertrykkerens måde at udøve magt på. Det er sådan, man har set, at man skal gøre for at opretholde magten. Og det virker jo, man kan sagtens regere et land med frygt og terror. Katongole peger på Idi Amin og Sese Seko Mobutu som oplagte eksempler. Historien om Mobutu er jo også historien om, hvad det egentlig er, Vesten har givet videre, når det kommer til demokrati. Da Congo blev selvstændigt, valgte man på demokratisk vis Patrice Lumumba, men han var for venstreorienteret for USA, så ved hjælp af CIA, blev Lumumba myrdet kort efter sin indsættelse og Mubuto indsat i stedet og fik lov at sidde i 25 år som en despot, der ødelagde Congo, som han døbte om til Zaire. Hvad er det for en form for demokrati?

Katongole stiller spørgsmålstejn ved, om nationalstater og demokrati i virkeligheden er det rigtige for Afrika. Det virker jo, men resultatet er uendelige borgerkrige, korrupsion, vold og elendighed. Nationalstater var det, man fik, da kolonimagterne forsvandt, men det er jo ikke egentlig frihed; det er en fremmed måde at gøre ting på. Katongole mener, at nationalstater måske er meget godt i Europa, hvor de er vokset frem over lang tid. I Afrika er de på mange måder et problem, ikke mindst fordi kolonimagterne ofte benyttede sig af en 'del og hersk' politik, der fremmede modsætninger mellem de forskellige stammer, samtidig med at grænserne jo blev trukket efter lineal på den store konference i Berlin 1885.

Mere end barmhjertige samaritanere

Og hvad er kirkens rolle i alt dette? Kirkerne har været alt for følgagtige, har i for høj grad støttet ideen om, at demokratiet er det eneste saliggørende. Kirkerne er ikke kritiske, de mangler visioner, de har ingen 'social imagination', de sætter lapper på sårene, men spørger ikke, hvad der kan gøres for at undgå sårene. Pave Joh Paul II udsendte i 1994 *Ecclesia in Africa*, hvor han roste kirkerne for at være Barmhjertige samaritanere^{xv}. Katongole synes ikke det er nok, de bør også overveje, hvordan man undgår at andre bliver slået ned ude i ørkenen. Han efterlyser visioner, en social etik, der går videre end det, man ellers har. Han vil ud over nationalstaten, ud over lapperiet, ud over det rent åndelige, han ønsker, at man tænker holistisk, at der er noget for både sjæl og legeme. Kirkerne har været alt for tilbageholdende, de har ikke villet blande sig i politik. Det er en arv fra missionærerne, der som oftest havde en klausul i deres kontrakter om ikke at forholde sig til det pågældende lands politik.

At være kirke blandt de fattigste - kirke på kanten

Jean-Marc Éla,^{xvi} der var katolsk præst i den nordlige del af Cameroun blandt fattige bjergbønder udviklede en 'teologi i skyggen af træet'. Han gik ind for at teologi er noget, man gør. Sådan tænker de fleste afrikanske teologer i øvrigt om teologi. Det er noget, der sker, der hvor mennesker lever. Éla skrev sine bøger om teologi ved petroleumslampens skær, når han havde været sammen med bjergbønderne hele dagen. Han gjorde sig mange tanker om, hvordan man forkynder evangeliet for folk, der lever under fattige kår og som, uanset, hvor meget de slider, ikke kan mere end overleve. Han talte om det tomme hirselagers teologi.

Éla har i høj grad inspireret Katongole. Lige som Éla mener Katongole, at kirken skal være ude i margenen, ude på kanten; den skal ikke være der, hvor den verdslige magt er. Sådan er det også i romanen af den nigerianske forfatter Chinua Achebe "Things Falls Apart", som Katongole refererer til.^{xvii} Den lille kirke i Umofia, hvor der er plads til alle, også krøblinge, og tvillinger, der ellers skulle sættes ud, den er placeret i udkanten, ved siden af de dødes skov, dér hvor ingen turde være.

Kirken skal tage alvorligt, at den er kirke, at den Kristi legeme på jorden. Da Katongole kom til USA havde han svært ved at forlige sig med, at man i den menighed, som han hørte til, var så optaget af sit eget og havde så lidt øje for den store del af Kristi Legeme, der lider nød. Hvordan kunne de deltage i nadveren og dele Kristi Legeme, uden at have øje for andet end sig selv? Havde de slet ikke forstået det med, at når et lem lider, så lider hele legemet?

Katongole er godt klar over, at det ikke er noget, man lige kan lave om på. Han fortæller om Thomas Sankara, der var præsident i Burkino Faso og som ville gøre sit land til et fantastisk land; han ville gøre alting bedre - det lykkedes også til dels, men Sankara blev myrdet, og det hele gik i stå. Han ville for meget på én gang, og ikke mindst havde han forsømt at se på erindringen, han havde ikke gjort tilstrækkeligt op med fortiden, og så længe man ikke gør det, vil den gentage sig, og det bliver bare værre og værre. Sådan som der er talrige eksempler på over hele kontinentet.^{xviii}

Evangeliet er politik

Katongole lægger vægt på, at de forandringer, der skal ske, skal udspringe af evangeliet, af kristendommen. Kristendommen er den fortælling, der kan ændre forholdene. Det er ikke sådan, at evangeliet har en politisk konsekvens. Evangeliet er politisk. Daglig bøn, bibellæsning og gerne nadver, samt tid til at reflektere og meditere er grundlaget for at være en del af forandringen. Der er ikke tale om et politisk program, men en opfordring til at leve kristendommen, til at tage den alvorligt, give den plads til at udfolde sig. Éla taler om, at kirken er fanget i et 'babylonisk fangenskab' af den vestlige måde at fortolke kristendommen på. Det har gjort den gammel og ude af stand til at reagere relevant. Der er brug for en levende kirke, der er brug for det, som Katongole med Sally McFague kalder "Wild Spaces"^{xix}, hvor der er plads til uventede ting, plads til at afbryde det, der ellers sker. Plads til kærlighed og tilgivelse i stedet for had og gengældelse, så den onde spiral af vold og hævn ødelægges.

Katongole mener, det er tid at fortælle nye fortællinger om Afrika. De gamle fortællinger om et kontinent, der er befolket af mennesker uden kultur, de gamle fortællinger om "The Hopeless Continent"^{xx} skal erstattes med helt andre fortællinger. Fortællingerne om vold og ødelæggelse skal erstattes med fortællinger om den selvhengivende kærlighed, om tilgivelse, om at livet er stærkere end døden. Ordet skaber, hvad det nævner - det gælder både hos os og i Afrika. De fortællinger, der fortælles, er med til at skabe samfundet. Derfor skal evangeliet ikke bare forkyndes, men leves og på den måde forkyndes.

Bespisningen i ørkenen - smulerne er vigtige

Katongole fremdrager fortællingen om bespisningen i ørkenen, som vi jo alle kender.^{xxi} Han ser den som et klart eksempel på, at kristendommen er for hele mennesket, og ikke kun noget åndeligt. Da disciplene vil sende menneskeskaren bort, så de kan købe mad, siger Jesus til dem, at de skal lade dem blive. Skaren er kommet for at lytte, men Jesus har mere at byde på end som så. Han får disciplene til at give sig, hvad de nu har - det er ikke meget, men det er nok, ja, da det er blevet velsignet er der rigeligt til alle, og ifølge

Johannes får de besked på endog at samle smulerne op, så intet skal gå til spilde. Katongole understreger Jesu ord om, at skaren skal sætte sig på græsset, og spørger: Hvor kommer græsset pludselig fra, da de jo var på et øde sted? Det, at der nu er græs, ser han som et tegn på, at denne fortælling peger ud over sig selv, ud mod en virkelighed, der er større. Da disciplene ville sende skaren væk, svarer det til at lade et samfund forsvinde eller gå i opløsning, fordi der er mangel på mad. Jesus gør det modsatte - han giver nyt liv til samfundet, giver dem mad, sørger for at intet går til spilde. For Katongole viser fortællingen, hvad det vil sige at være kirke.

Som en illustration af teksten fortæller Katongole om Maggy Barankitse, der under borgerkrigen i Burundi (fra 1993-2005) reddede livet for flere tusinde børn. Da borgerkrigen brød ud, lykkedes det hende med livet som indsats at redde 25 børn, som hun skjulte hos en tysk missionær. Siden kom der flere til og hun brugte sine forældres jord til at bygge et helt børnesamfund på. Hun kalder det Maison Shalom, og her kan alle børn komme, uanset stamme og nationalitet. Det samfund, der ellers ikke ville eksistere, findes her. Her er der plads til børn, som ingen ellers har brug for. Børnesoldater, misbrugte børn, forældreløse børn. Det er 'smulerne, der ikke skulle gå til spilde'.

Katongole nævner flere gange det kolossale spild af menneskeliv, der finder sted i Afrika. Men her er en modfortælling til det almindelige. Mere end 10.000 børn er blevet hjulpet af Maggie Barankitse. Hun ser det som en gave fra Gud, at hun har fået styrke til at udføre det arbejde. Hun arbejder i tillid til at få den hjælp, der er brug for; hun begynder dagen med bøn og har altid en stille time sidst på dagen. Det er her, hun henter sine kræfter. Hun ser sit arbejde som et stykke missionsarbejde. Ifølge hende er alle børn Guds børn, og de har alle brug for at blive set og blive elsket. Hun lærer børnene at leve sammen på trods af forskelle. Hun fortæller, at hun selv lærer meget af børnene. For eksempel er der Josefina, hvis forældre blev myrdet for øjnene af hende. Hun ønsker senere at møde den, der myrdede dem. For, som Josefina siger, hvis jeg ikke møder ham og tilgiver ham, kan jeg aldrig leve et frit liv. Josefina møder manden, tilgiver ham, og beder ham hjælpe med at genbygge forældrenes hus. Og hun beder ham være som en far for hende, da han jo ikke kan give hende hendes egen far tilbage. Katongole understreger, at her er tale om en ny ekklesiologi; det er ikke nødhjælpsarbejde, men et synligt udtryk for inkarnationens virkelighed. At Guds ord kom og boede iblandt os.

Katongole fortæller også om biskop Paride Taban, der gav afkald på politisk magt for at grundlægge "the Kuron Peace Village".^{xxii} På grænsen mellem Sudan og Etiopien, langt ude på enhver måde, findes her et sted, hvor alle kan leve, uanset om man er kristen eller muslim, uanset stammetilhørsforhold. Her vil Taban 'in a small way', som han kalder det, modarbejde stammeproblemer. Her dyrkes jorden, så de kan leve, og folk kommer andre steder fra for at lære om landbrug. Taban er godt klar over, at det hele ikke kan ske på en gang. Katongole henviser i den forbindelse til Zakæus, der gav afkald på meget, da Jesus kaldte ham ned fra træet. Zakæus gav afkald på sin magt, på sin gode udsigtspost, på distancen til pøbelen; men da han kom ned og mødte Jesus, blev han rigeligt belønnet, for frelsen var kommet til hans hus.

At have øje for andre

Katongole kender sin Bibel, og han læser den på måder, som jeg ikke er vant til; han anlægger tit uventede synsvinkler, der fører til overraskende indsigter. Kort efter terrorangrebet 11. september 2001, blev han bedt om at holde et foredrag om: September 11th "Why do they hate us so much?" Foredraget er gengivet i Katongole: A Future for Africa^{xxiii}. I bogen står denne lille note inden selve foredraget: "A joke is told about a

report at an international meeting at which there was a concern regarding food shortage in the rest of the world. The report was circulated among the delegates from Africa, Europe and America, all of whom found it confusing. The African delegation looked at the report and said, "Food? What is food?" The European delegation wanted to know the meaning of shortage. The American delegation returned the report to the secretariat with a note: "Could someone please explain the phrase 'rest of the world'.

Katongole mener, at spørgsmålet "Why do they hate us so much" er et helt forkert spørgsmål at stille, for det er jo ikke et angreb på USA's befolkning, det er snarere et angreb på det kapitalistiske system symboliseret ved de to tårne. Spørgsmålet får ham til at tænke på Jobs bog. Han synes, Jobs bog er en lang, kedelig monolog, hvor det hele handler om Job og Job og Job. På samme måde efter 11. september handler det hele om USA, USA og USA. Som om det var noget særligt, der skete i USA. I Afrika er man mere eller mindre vant til den slags uventede bombeangreb, der ødelægger livet for mange uskyldige. Katongole gør også opmærksom på, at den 10. september døde der 30.000 børn af sultrelaterede sygdomme og helbredelige sygdomme. Det gjorde der også den 11. september og den 12. september og hver dag siden. Katongole efterlyser nogle andre perspektiver. Og han refererer Guds svar til Job, da han endelig svarer; her spørger Gud, hvor Job var, da Gud skabte jorden og om han egentlig ved noget om bjerggedernes fødsel? (Job kap 38-39)

Det er Katongoles pointe, at man er nødt til at se ud over sig selv, for at forstå verden. Man skal lære også at tænke på bjerggederne. Det skulle USA, dvs. præsident Bush, også have gjort i stedet for at sætte den meget sort-hvide terrordagsorden, som hele verden lider under. Selv Katongoles gamle mor i Uganda er berørt, for Uganda prøver jo at vise USA, at de er på deres side. Man vil jo nødvendigvis anses for at være på den forkerte side. Det koster Uganda en masse penge, som var bedre brugt på at skaffe rent vand til indbyggerne. Sådant hænger teologi og politik nøje sammen, ikke fordi Katongole er politiker, han er først og fremmest præst, men tingene kan ganske enkelt ikke adskilles. Det er en falsk modsætning, som Katongole ser som en følge af Oplysningstiden. Oplysningstiden ser han ikke så lyst på i det hele taget; det var ikke mindst Kant og Hegels opfattelse af den afrikanske befolkning, der har præget den vestlige opfattelse af Afrika som et mørkt kontinent uden kultur. En opfattelse, der har haft ødelæggende konsekvenser for Afrika. Det er på tide at fortælle nogle andre fortællinger!

Smerte og håb - et nyt 'vi'

Katongole er en teolog, der spænder vidt. Som underviser på et metodistisk universitet har han mødt mange fra forskellige denominationer og blev overrasket over, hvor mange der er, og hvor lidt vi ved om hinanden. Derfor fik han ideen til at invitere en blandet gruppe med til sit hjemland, for at se hvordan der ser ud. Det har udviklet sig til et regulært pilgrimsrejseprogram: "Pain and Hope", hvor man sammen rejser til Uganda og Rwanda og ser de steder, hvor alt det skrækkelige er sket; taler med mennesker, der har overlevet det. Sammen klager man over det forfærdelige, klager, beder, fejrer nadver sammen. For gennem nadveren opstår der et nyt fællesskab: "The new we"^{xxiv}. Men det er ikke klage det hele, der er heldigvis også tegn på håb på forskellig vis. Håb om, at det ikke behøver være sådan, at vold og ødelæggelse er en naturlig del af hverdagen. Lige uden for Kampala har Katongole været med til at grundlægge "Bethany House" hvor enhver kan komme og have en tid til stilhed og eftertanke.^{xxv}

Afrikansk teologi på vej

Katongole repræsenterer noget nyt i afrikansk teologi. Den første generation af afrikanske teologer var først og fremmest optaget af at finde deres egne ben i et opgør med europæisk teologi og måde at være kirke på og af kampen mod apartheid i det sydlige Afrika.^{xxvi} Teologer som John S. Mbiti og Charles Nyamiti prøvede at finde veje til at forbinde den oprindelige kultur og religion med kristendommen på i det, der kaldes inkulturationsteologi. Det har vundet stor udbredelse og er nu en del af pensum på de afrikanske universiteter. En teolog af stor betydning er Mercy Amba Oduyoye, Ghana^{xxvii}. Hun har i høj grad talt kvindernes sag og forsøgt at give dem en stemme og være med til at bekæmpe de måder, som de bliver undertrykt på. Hun lægger vægt på at genopdage fortællingen og bruge den teologisk. Også Jean-Marc Éla, som jeg har nævnt før, har haft stor betydning for mange, ikke kun de fattige bjergbønder i det nordlige Cameroun; for den officielle kirke har han dog været persona non grata.

Teologi fra kanten

I dag er der mange teologer, der beskæftiger sig med Fred, Retfærdighed og Forsoning. Det gør Katongole også, men han går et skridt videre end de fleste og er kritisk over for dem, der tænker inden for de givne rammer, inden for nationalstatens og demokratiets rammer. Man skal have mod til at tænke ud over det givne. Katongole er selv en, der er ude på kanten, sådan forstået at han er udlænding i USA, i mange år var han katolsk præst på et metodistisk universitet. Her troede nogle, at han var baptist, men de spurgte så alligevel, fordi han talte så meget om nadverens betydning, om han var en slags katolik. Den betegnelse kunne han godt lide.^{xxviii} Hans forældre var indvandrere i Uganda, derfor hører han heller ikke rigtig til der. Ingen af stederne taler han sproget helt perfekt. Så han ved, at det er ude på kanten, uden for magtens centre, at det er vigtigt at være. Han inddrager mange fagområder i sin forskning, især antropologi, filosofi og sociologi, men også gerne skønlitteratur.

Giftræets evangelium - måder at være kirke på

Da han på et tidspunkt blev bedt om at holde et foredrag om "The Faces of Jesus in Africa",^{xxix} valgte han i stedet at fortælle om forskellige typer kirker i Afrika ved at gennemgå en roman, nemlig "Giftræets evangelium"^{xxx}. Den foregår i Congo i 1959 og handler om missionær Nathan Price, hans hustru og fire døtre. De fire døtre fortæller hver deres historie om begivenhederne i landet, mens det vinder sin selvstændighed. De fortæller om mødet mellem kirken og det traditionelle samfund. Katongole bruger romanens forskellige perspektiver til at vise, forskellige typer af kirker i Afrika og deres samspil med det omgivende samfund. Den ældste af døtrene, Rachel, har medbragt en håndbog på turen: "How to Survive 101 Calamities". Hendes overfladiske forhold til omgivelser og hændelser sammenligner Katongole med pinsebevægelsens måde at være kirke på, han mener, at de bruger Bibelen som om den var Rachels håndbog. Den tænksomme og praktiske Leah, der kaster sig ud i et ægteskab med en frihedskæmper, er for Katongole et billede på den kirke, der tør løbe en risiko, tør engagere sig og være til stede.

At ofre - at gøre hellig

Jeg synes Katongole har mange spændende tanker, både for Afrika, men også for os i Vesten. Vi har brug for at blive mindet om, at vores måde at forstå kristendommen på ikke er den eneste, og måske heller ikke engang den bedste. Katongole er båret af en stærk tro, men også af en stærk indignation over den skæbne, der er overgået Afrika. Når han kalder en af sine bøger for *The Sacrifice of Africa, a Political Theology for Africa*, så er der en dobbelthed i ordet *sacrifice*. Det betyder både at ofre og at gøre helligt. Når for

eksempel Maggy Barankitse redder et af de børn, der er offer for volden, så sker der noget helligt. Så er hun med til at gøre Afrika til et sted, hvor man kan forestille sig en fremtid uden had. Så er det sket, som Paulus taler om i 2. Kor. 5,17: "Hvis nogen er i Kristus, er han en ny skabning", et vers, som Katongole jævnligt vender tilbage til.

Livet er stærkere end døden

Katongole mener, det er på tide at fortælle nye fortællinger om Afrika, og derfor er han kritisk over for Philip Jenkins bog "The Next Christendom", fordi Jenkins ser kirkens vækst i et Nord-Syd perspektiv og taler om, at kirken i syd endnu ikke er moden. Underforstået, den er ikke som kirken i Vesten, men det skal den nok blive med tiden. Ved at tale på den måde fastholder Jenkins Afrika i en underordnet rolle, som har varet alt for længe og som der må gøres op med. Han kalder Jenkins bog lige så skadelig som pinsebevægelsen, bare på en anden måde. Han siger: *I am suggesting that The Next Christendom is bad news for Christians not simply because it assumes the existing North-South dichotomies shaped by the economic and political realities of late capitalism, but because it seeks to secure this current vision of the world of any possible interruption from Christianity. To be sure, Jenkins is aware that 'religious trends have potential to reshape political assumptions and imaginations' But that is what, according to him, needs to be reined in"*^{xxxi}

Nej, siger Katongole, kristendommen skal have lov at udfolde sit befriende potentiale, den skal være kirke i verden, ikke af verden. Den skal give ord til klagen og til håbet. Den skal vise, at der er realitet bag påstanden om, at livet er stærkere end døden.

Anne Marie Kristensen

ⁱ <http://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-christians/>

ⁱⁱ African Independent/ Indigenous Churches

ⁱⁱⁱ f.eks. har Universal Church of the Kingdom of God (UCKG) bygget en kæmpe kirke i Soweto, Johannesburg og Redeemed Christian Church of God (RCCG) har Redemption City nord for Lagos, Nigeria

^{iv} Christ for all Nations, www.cfan.org/crusades

^v For en mere indgående indføring i emnet se Ogbu Kalu: African Pentecostalism, an Introduction, 2008

^{vi} www.emmanuelkatongole.com

^{vii} Emmanuel Katongole: The Sacrifice of Africa. A Political Theology for Africa, 2011, p.40

^{viii} *ibid* p. 46

^{ix} Emmanuel Katongole Life's Journey, fra hans hjemmeside

^x Duke School of Divinity, Center for Reconciliation, Duke University, Durham, North Carolina

^{xi} Kroc Institute for Peace and Reconciliation, University of Notre Dame, Indiana, Illinois

^{xii} Christianity, Tribalism and The Rwandan Genocide, Emmanuel Katongole: A Future for Africa, Critical Essays in Christian Social Imagination, 2005, p. 95-117; Katongole and Wilson-Hartgrove: Postures of Social Engagement: Reflections on Christianity after Rwanda's Genocide, The Review of Faith & International Affairs, April 2010, p 71-75
Emnet optræder i flere af hans bøger og artikler, herunder Emmanuel Katongole and Jonathan Wilson-Hartgrove: A Mirror to the Church, 2009

^{xiii} Katongole 2011, p 1-25 On Being Saved from King Leopold's Ghost

^{xiv} Adam Hochschild: King Leopold's Ghost: A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa, 1998

^{xv} Katongole 2011, p 36

^{xvi} J.M. Elá er født 1936 i Cameroun, død 2008 i Canada, hvor han måtte flygte til, da han blev forfulgt i Cameroun på grund af sine radikale tanker. Har bl.a. skrevet *Ma foi d'Africain*, Paris 1985 (My faith as an African)

^{xvii} Things Fall Apart: Christianity, Power, Violence and Marginality, Katongole 2011, p 125-134

^{xviii} Daring to Invent the Future: The Madness of Thomas Sankara, Katongole 2011, p 87-101

-
- ^{xix} Katongole 2005, p. 109 ff.
- ^{xx} Forsiden af *The Economist* 13, 19. maj 2000, her efter Katongole 2005, p ix
- ^{xxi} Gathering the Fragments of a New Future: Maggy Barankitse and Maison Shalom, Katongole 2011 p. 166-192
- ^{xxii} Figthing Tribalism 'in a Small Way': Bishop Paride Taban and the Kuron Peace Village, Katongole 2011, p 135-147
- ^{xxiii} Katongole 2005, p 49-70
- ^{xxiv} Emmanuel Katongole: Mission and The Ephesian Moment of World Christianity: Pilgrimage of Pain and Hope and the Economics of Eating Together, *Mission Studies* 29, 2012, p. 183-200
- ^{xxv} www.bethanyhousecentre.com
- ^{xxvi} se evt.: Anne Marie Kristensen: *Afrikansk teologi som befrielsesteologi*, Aarhus 1990
- ^{xxvii} Christina Landman: Mercy Ambaye Ewudziwa Oduyoye: Mother of Our Stories, *Studia Historiae Ecclesiasticae* 33, 2008, University of South Africa, Pretoria
- ^{xxviii} Katongole: A New We, on Being Some Kind of Catholic. A sermon, Godson Chapel, Duke Divinity School, Nov. 2012, fra Katongoles hjemmeside.
- ^{xxix} Of Faces of Jesus and *The Poisonwood Bible*: Katongole 2005, pp185-210
- ^{xxx} Barbara Kingsolver: *The Poisonwood Bible*, 1998, dansk: Giftræets evangelium
- ^{xxxi} Katongole 2005, p 243